

RETTENS DOM (Første Afdeling)

6. april 1995 *

I sag T-152/89,

ILRO SpA, Lecco-Pescarenico (Italien), ved advokat Maurice Laredo, Paris, og med valgt adresse i Luxembourg hos advokat Ernest Arendt, 8-10, rue Mathias Hardt,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Enrico Traversa, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget, bistået af advokat Alberto Dal Ferro, Vicenza, og med valgt adresse i Luxembourg hos Georgios Kremlis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Wagner-Centret, Kirchberg,

sagsøgt,

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning 89/515/EØF af 2. august 1989 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/31.553 — Armeringsnet, EFT L 260, s. 1),

har

* Processprog: fransk.

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET I FØRSTE INSTANS
(Første Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, H. Kirschner, og dommerne C.W. Bellamy, B. Vesterdorf, R. García-Valdecasas og K. Lenaerts,

justitssekretær: H. Jung,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter mundtlig forhandling, der fandt sted fra den 14. til den 18. juni 1993,

afsagt følgende

Dom

Sagens faktiske omstændigheder

- ¹ Nærværende sag vedrører Kommissionens beslutning 89/515/EØF af 2. august 1989 om en procedure i henhold til EØF-traktatens artikel 85 (IV/31.553 — Armeringsnet, EFT L 260, s. 1, herefter benævnt »beslutningen«), hvorved fjorten producenter af armeringsnet blev pålagt en bøde for overtrædelse af traktatens artikel 85, stk. 1. Det produkt, der er genstand for Kommissionens beslutning, er armeringsnet. Armeringsnet er præfabrikerede armeringer af glat eller profileret koldtrukken ståltråd, som ved punktsvejsning i rette vinkler forbindes til et net. Det benyttes inden for næsten alle anvendelsesområder for armeret jernbetonkonstruktion.

- 2 Fra 1980 udviklede der sig inden for denne sektor på det tyske og franske marked samt Benelux-markedet en række aftaler og forskellige former for praksis, som ligger til grund for beslutningen.

- 3 Den 6. og 7. november 1985 foretog tjenestemænd fra Kommissionen i medfør af artikel 14, stk. 3, i Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86 (EFT 1959-1962, s. 81, herefter benævnt »forordning nr. 17«), samtidigt og uden forudgående varsel kontrolundersøgelser hos syv virksomheder og to sammenslutninger af virksomheder, nemlig Tréfilunion SA, Sotralentz SA, Tréfilarbeid Luxembourg-Saarbrücken SARL, Ferriere Nord SpA (Pittini), Baustahlgewebe GmbH (BStG), Thibo Draad-en Bouwstaalprodukten BV (Thibodraad), Bekaert NV, Syndicat national du tréfilage d'acier (STA) og Fachverband Betonstahlmatten eV. Den 4. og 5. december 1985 blev der foretaget yderligere kontrolundersøgelser hos ILRO SpA, G. B. Martinelli, Usines Gustave Boël NV (afdeling Trébos), Tréfileries de Fontaine-l'Évêque (TFE), Frère-Bourgeois Commerciale SA (FBC), Van Merksteijn Staalbouw BV og ZND Bouwstaal BV.

- 4 På grundlag af det materiale, som blev fundet ved kontrolundersøgelserne, og de oplysninger, som blev indhentet i medfør af artikel 11 i forordning nr. 17, fandt Kommissionen, at de pågældende producenter fra 1980 til 1985 havde overtrådt traktatens artikel 85 ved en række aftaler og forskellige former for samordnet praksis vedrørende fastsættelse af leveringskvoter og priser for armeringsnet. Kommissionen indledte derfor proceduren i henhold til artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 17, og den 12. marts 1987 fremsendte den meddelelse af klagepunkter til de pågældende virksomheder. Virksomhederne har besvaret disse klagepunkter. Den 23. og 24. november 1987 fandt der en høring sted med deltagelse af repræsentanter for virksomhederne.

- 5 Efter afslutningen af denne procedure vedtog Kommissionen beslutningen. Det fremgår heraf (22. betragtning), at konkurrencebegrænsningerne havde form af en række aftaler og/eller samordnet praksis (herefter under ét benævnt »aftaler«) med

det formål at fastsætte priser og/eller leveringskvoter samt at opdele markederne for armeringsnet. Aftalerne vedrørte forskellige delmarkeder (de franske og tyske markeder samt Benelux-markedet), men påvirkede samtidig handelen mellem medlemsstater, fordi der deltog virksomheder fra flere medlemsstater. Det anføres i beslutningen: »I det foreliggende tilfælde er der ikke så meget tale om en global aftale mellem samtlige producenter i alle de pågældende medlemsstater, som om et kompleks bestående af flere aftaler med til dels skiftende deltagere. Aftalekomplekset har dog ved at regulere de enkelte delmarkeder ført til en vidtgående regulering af en betydelig del af fællesmarkedet.«

6 Beslutningen har følgende ordlyd:

»*Artikel 1*

Virksomhederne Tréfilunion SA, Société métallurgique de Normandie (SMN), CCG (TECNOR), Société de treillis et panneaux soudés (STPS), Sotralentz SA, Tréfilarbeid SA, henholdsvis Tréfilarbeid Luxembourg-Saarbrücken SARL, Tréfileries de Fontaine-l'Évêque, Frère-Bourgeois Commerciale SA (nu Steelinter SA), Usines Gustave Boël NV, afdeling Trébos, Thibo Draad-en Bouwstaalprodukten BV (nu Thibo Bouwstaal BV), Van Merksteijn Staalbouw BV, ZND Bouwstaal BV, Baustahlgewebe GmbH, ILRO SpA, Ferriere Nord SpA (Pittini) og G. B. Martirelli fu G. B. Metallurgica SpA har overtrådt EØF-traktatens artikel 85, stk. 1, idet de i perioden fra den 27. maj 1980 til den 5. november 1985 i et eller flere tilfælde deltog i en eller flere aftaler og/eller samordnet praksis (karteller), som bestod i fastsættelse af salgspriser, begrænsning af afsætningen, opdeling af markederne og foranstaltninger med henblik på anvendelse af og kontrol med disse aftaler.

Artikel 2

De i artikel 1 nævnte virksomheder skal — såfremt de stadig er aktive inden for armeringsnet-sektoren i Fællesskabet — straks ophøre med de konstaterede overtrædelser (hvis dette endnu ikke er sket) og i fremtiden i forbindelse med deres armeringsnet-aktiviteter afholde sig fra enhver aftale eller samordnet praksis med samme eller lignende formål eller virkning.

Artikel 3

For de i artikel 1 anførte overtrædelser pålægges der nedenstående virksomheder følgende bøder:

- 1) Tréfilunion SA (TU) — en bøde på 1 375 000 ECU

- 2) Société métallurgique de Normandie (SMN) — en bøde på 50 000 ECU

- 3) Société des treillis et panneaux soudés (STPS) — en bøde på 150 000 ECU

- 4) Sotralentz SA — en bøde på 228 000 ECU

- 5) Tréfilarbeid Luxembourg-Saarbrücken SARL — en bøde på 1 143 000 ECU

- 6) Steelinter SA — en bøde på 315 000 ECU

- 7) Usines Gustave Boël NV, afdeling Trébos — en bøde på 550 000 ECU

- 8) Thibo Bouwstaal BV — en bøde på 420 000 ECU

- 9) Van Merksteijn Staalbouw BV — en bøde på 375 000 ECU

- 10) ZND Bouwstaal BV — en bøde på 42 000 ECU

- 11) Baustahlgewebe GmbH (BStG) — en bøde på 4 500 000 ECU

- 12) ILRO SpA — en bøde på 13 000 ECU

- 13) Ferriere Nord SpA (Pittini) — en bøde på 320 000 ECU

- 14) G. B. Martinelli fu G. B. Metallurgica SpA — en bøde på 20 000 ECU

...«

Retsforhandlinger

- 7 Sagsøgeren, ILRO SpA, har på denne baggrund ved stævning indgivet til Domstolens Justitskontor den 30. oktober 1989 anlagt nærværende sag med påstand om annullation af beslutningen. Ti af de tretten andre virksomheder, beslutningen er rettet til, har ligeledes anlagt sag.
- 8 Ved kendelser af 15. november 1989 har Domstolen i medfør af artikel 14 i Rådets afgørelse 88/591/EKSF, EØF, Euratom af 24. oktober 1988 om oprettelse af De Europæiske Fællesskabers Ret i Første Instans (EFT L 319, s. 1) henvist denne sag og de ti andre sager til Retten. Sagerne er registreret under nummer T-141/89 — T-145/89 og T-147/89 — T-152/89.
- 9 Ved kendelse af 13. oktober 1992 har Retten besluttet at forene sagerne med henblik på den mundtlige forhandling, idet de har forbindelse med hinanden, jf. procesreglementets artikel 50.
- 10 Ved skrivelser indgivet til Rettens Justitskontor i perioden mellem den 22. april og den 7. maj 1993 har parterne besvaret de spørgsmål, Retten havde stillet dem.
- 11 På grundlag af svarene på spørgsmålene og den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling uden forudgående bevisoptagelse.
- 12 Parterne har afgivet mundtlige indlæg og besvaret Rettens spørgsmål under den mundtlige forhandling, der fandt sted fra den 14. til den 18. juni 1993.

Parternes påstande

13 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstand:

— Beslutningen annulleres med de heraf følgende retsvirkninger.

14 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

— Frifindelse.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Realiteten

15 Det bemærkes, at det anføres i beslutningen (23., 51., 159. og 160. betragtning), at sagsøgeren deltog i to serier af aftaler på det franske marked. Aftalerne omfattede dels de franske producenter (Tréfilunion, STPS, SMN, CCG og Sotralentz), dels de udenlandske producenter, som opererede på det franske marked (ILRO, Ferriere Nord, Martinelli, Boël/Trébos, Tréfileries de Fontaine-l'Évêque, Frère-Bourgeois Commerciale og Tréfilarbeid). Formålet med aftalerne var at fastsætte priser og kvoter med henblik på at begrænse importen af armeringsnet til Frankrig og at fastlægge proceduren for en informationsudveksling. Den første serie af aftaler blev gennemført fra april 1981 til marts 1982. Den anden serie af aftaler blev gennemført fra begyndelsen af 1983 til udgangen af 1984 (70. betragtning til beslutningen) og var formaliseret ved en »protocol d'accord«, som blev vedtaget i oktober 1983.

Parternes argumenter

- 16 Sagsøgeren, som har erkendt have deltaget i de møder, der blev afholdt som led i aftalerne, har fremført tre argumenter til støtte for, at Kommissionen med urette har udledt af selskabets deltagelse i møderne, at det deltog i aftalerne.
- 17 Sagsøgeren har for det første anført, at selskabet kun deltog i visse møder, og det ved møderne alene indsamlede oplysninger vedrørende markedsforholdene og de forskellige deltageres produktion.
- 18 For det andet har sagsøgeren anført, at selskabet aldrig i sin adfærd på markedet overholdt de beslutninger, som blev truffet ved møderne, hverken for så vidt angår priser eller leverancer. Med hensyn til perioden 1981-1982 har sagsøgeren i denne forbindelse henvist til et telex af 15. marts 1982 (40. betragtning til beslutningen) fra Castelnuovo, Boël/Trébos, til Pittini, Ferriere Nord, hvori anføres, at »Montanelli fra ILRO [...] sælger ret betydelige mængder armeringsnet i Frankrig til priser, der ligger langt under dem, som blev vedtaget som led i den fransk-belgisk-italienske aftale fra begyndelsen 1981«, og til en udtalelse fra den franske Commission de la concurrence af 20. juni 1985, hvori anføres: »Udenlandske producenter (f.eks. ILRO) og visse uafhængige producenter (f.eks. Sotralentz) begyndte herefter at underbyde stålkoncernernes datterselskaber og forøgede kraftigt deres andel af det nationale marked (der steg fra 29% i december 1981 til 41% i februar 1982)«.
- 19 For det tredje har sagsøgeren anført, at selskabet deltog i møderne, fordi det var tvunget hertil på grund af truslen om, at de franske myndigheder efter anmodning fra selskabets franske konkurrenter ville tilbagekalde godkendelsen af dets produkter, således som det fremgår af, at Kommissionen den 4. december 1985 anlagde sag ved Domstolen mod Den Franske Republik med henblik på, at hindringerne for import af ILRO's produkter til Frankrig blev bragt til ophør.

- 20 Sagsøgeren har på grundlag heraf konkluderet, at da selskabet ikke tilsluttede sig aftalerne og hele tiden nægtede at rette sig efter de direktiver, der blev vedtaget som led heri, kan det ikke over for selskabet gøres gældende, at det overtrådte traktatens artikel 85, stk. 1.
- 21 Kommissionen har anført, at sagsøgeren har erkendt at have deltaget i de møder, der blev afholdt som led i aftalerne, og selskabet har ikke bestridt, at de havde et konkurrencebegrænsende formål.
- 22 Endvidere har Kommissionen anført, at de dokumenter, der er nævnt i beslutningen, er tilstrækkelige til at godtgøre, at sagsøgeren spillede en aktiv rolle i aftalerne, både i forbindelse med udarbejdelsen og gennemførelsen heraf. ILRO fulgte ikke blot de initiativer, de øvrige producenter tog, men forhandlede direkte »indtrængningskvoter« for de italienske producenter og det prisniveau, der skulle anvendes på det franske marked. Den omstændighed, at ILRO af og til i et vist omfang afveg fra de beslutninger, der blev truffet som led i aftalerne, viser på ingen måde, at selskabet ikke deltog heri, men derimod, at det på enhver måde var involveret heri.

Retten bemærkninger

- 23 Det bemærkes, at sagsøgeren erkender at have deltaget i de møder, der blev afholdt som led i aftalerne, og selskabet har ikke bestridt, at formålet hermed var at fastsætte priser og kvoter. Det må derfor undersøges, om de argumenter, selskabet har fremført, er tilstrækkelige til at godtgøre, at Kommissionen med urette har udledt af sagsøgerens deltagelse i møderne, at selskabet deltog i aftalerne.
- 24 Retten finder for det første ikke, at selskabet har indskrænket sig til under møderne at indsamle oplysninger om markedet, men finder, at selskabet ved visse møder spillede en aktiv rolle. Ved et møde den 4. januar 1983 i Milano (Italien) oplyste ILRO's repræsentant, Montanelli, at han »håbede at kunne indgå en ny aftale og kunne forpligte sig på ILRO's og Pittini's [Ferriere Nord's] vegne«, og at han

mente, at »med udgangspunkt i en pris på valstråd på 1 725 FF må der tilstræbes en pris for armeringsnet på det franske marked på 2 625 FF, svarende til 900 FF i merværdi og transport«, således som det fremgår af det mødereferat, som blev fundet hos Tréfilunion (52. betragtning til beslutningen). Ved et møde den 23. februar 1983, hvorunder der blev aftalt en fordeling af kvoter (61% til de integrerede franske producenter, 19% til de ikke-integrerede franske producenter, 3% til Belgien, 7% til Tyskland og 10% til Italien) og to på hinanden følgende prisforhøjelser (200-300 FF fra april 1983, 300 FF i juli), udtalte Montanelli, at »såfremt der ikke senest den 10. marts bliver indgået en global aftale, kan han ikke forpligte sig til -700 FF i april«, således som det fremgår af to notater fra Cattapan vedrørende dette møde (53. betragtning til beslutningen) og et notat fra CCG's repræsentant, Haller (54. betragtning til beslutningen).

- 25 Selv om det lægges til grund, at sagsøgeren ikke spillede en så aktiv rolle ved møderne som andre producenter, finder Retten, at når henses til mødernes klart konkurrencebegrænsende formål, gav sagsøgeren ved at deltage i møderne uden klart at tage afstand fra deres indhold de øvrige deltagere det indtryk, at selskabet tilsluttede sig og rettede sig efter resultatet af møderne.
- 26 Det må i denne forbindelse fastslås, at der under et møde i Paris den 1. april 1981, hvori sagsøgeren og franske, italienske og belgiske produkter deltog, for en periode af tolv måneder fra april 1981 blev fastsat en kvote på 32 000/33 000 tons for de italienske producenter, heraf 24 000/25 000 tons for sagsøgeren. Ved dette møde blev der ligeledes fastsat priser for de forskellige typer armeringsnet, rabatter, indtrængningsrabatter og forskellige former for informationsudveksling. Dette fremgår af et telex af 9. april 1981, som Ferriere Nord's og Martinelli's agent i Frankrig, Italmet, fremsendte til Martinelli (bilag 33 til beslutningen), af et memorandum af 9. april 1981 (34. betragtning til beslutningen) udarbejdet af Marie, direktør i Tréfilunion's afdeling for armeringsnet og fra 1983 formand for »Association technique pour le développement de l'emploi du treillis soudé«, og af en af Tréfilunion udarbejdet tabel med overskriften »Import af armeringsnet fra Italien« (35. betragtning til beslutningen).

Sagsøgeren findes herefter ikke at kunne påberåbe sig, at selskabet spillede en passiv rolle ved møderne.

- 28 For det andet må det fastslås, at sagsøgeren deltog i gennemførelsen af aftalerne. Med hensyn til perioden 1983-1984 viser forskellige dokumenter (64. og 65. betragtning til beslutningen) for hver af de virksomheder, som i oktober 1983 sluttede sig den såkaldte »protocole d'accord«, deres omsætning og markedsandele måned for måned. Den omstændighed, at de tal i dokumenterne, som vedrører sagsøgeren, svarer til indholdet i denne »protocole d'accord«, er tilstrækkelig til at vise, at sagsøgeren i den omhandlede periode deltog i gennemførelsen heraf.
- 29 Kommissionen har fremlagt to dokumenter til støtte for, at sagsøgeren deltog i gennemførelsen af aftalerne for perioden 1981-1982. Det drejer sig om to notater fra Ferriere Nord (37. og 38. betragtning til beslutningen) vedrørende et møde den 20. oktober 1981 og den 18. februar 1982, hvori bl.a. sagsøgeren deltog, og det fremgår heraf, at deltagerne i møderne var tilfredse med gennemførelsen af deres aftaler.
- 30 De to dokumenter, hvortil sagsøgeren har henvist, er ikke tilstrækkelige til at modbevise indholdet af de dokumenter vedrørende perioden før begyndelsen af 1982, som Kommissionen har fremlagt. Telexet af 15. marts 1982 fra Boël/Trébos til Ferriere Nord (40. betragtning til beslutningen) viser således, at sagsøgeren i månederne og ugerne før dette tidspunkt ikke længere overholdt aftalerne, mens udtalelsen fra den franske Commission de la concurrence viser, at sagsøgeren fra januar 1982 »begyndte« at underbyde konkurrenterne og øge sin andel af det franske marked, således at det var Commission de la concurrence's opfattelse, at selskabet før dette tidspunkt overholdt priserne og kvoterne.
- 31 Kommissionen findes herefter at have ført tilstrækkeligt bevis for, at sagsøgeren indtil begyndelsen af 1982 deltog i gennemførelsen af de aftaler, der var gældende i perioden 1981-1982.

- 32 Det er ikke diskulperende, at sagsøgeren i de første måneder af 1982 ikke længere overholdt de ved møderne fastlagte priser og kvoter. Det fremgår således af Domstolens praksis, at det ikke er nødvendigt at tage hensyn til en aftales konkrete virkning, når det fremgår, således som det er tilfældet med de i beslutningen fastslåede aftaler, at formålet hermed er at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet (Domstolens dom af 11.1.1990, sag C-277/87, Sandoz Prodotti Farmaceutici mod Kommissionen, Sml. I, s. 45, summarisk offentliggørelse).
- 33 For det tredje finder Retten ikke, at sagsøgerens frygt for at blive udsat for gengældelsesforanstaltninger fra konkurrenternes og de franske myndigheders side kan begrunde, at selskabet deltog i møder, der havde et konkurrencebegrænsende formål. Selv om denne frygt måtte være velbegrundet, kunne sagsøgeren have givet de kompetente myndigheder meddelelse om det pres, selskabet var udsat for, og have indgivet en klage til Kommissionen i medfør af artikel 3 i forordning nr. 17 i stedet for at deltage i aftalerne (jf. Rettens dom af 10.3.1992, sag T-9/89, Hüls mod Kommissionen, Sml. II, s. 499, præmis 128).
- 34 Det må herefter fastslås, på samme måde som det er sket i beslutningen, at sagsøgeren ved at tilslutte sig aftaler, som havde til formål at begrænse konkurrencen på fællesmarkedet, og som kunne påvirke handelen mellem medlemsstater, har overtrådt traktatens artikel 85, stk. 1.
- 35 Sagsøgte må således frifindes.

Sagens omkostninger

- 36 I henhold til artikel 87 i Rettens procesreglement pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Da sagsøgeren har

tabt sagen, og Kommissionen har påstået selskabet tilpligtet at betale sagens omkostninger, dømmes sagsøgeren til at betale disse.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Første Afdeling)

- 1) **Kommissionen frifindes.**
- 2) **Sagsøgeren betaler sagens omkostninger.**

Kirschner

Bellamy

Vesterdorf

García-Valdecasas

Lenaerts

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 6. april 1995.

H. Jung

Justitssekretær

H. Kirschner

Afdelingsformand